

Skolstaden Strängnäs

En forskningsplanskiss

Inledning

Projektet Skolstaden Strängnäs, som syftar till att stärka Strängnäs roll som en stark skol- och bildningsstad, väcker många intressanta utbildningssociologiska forskningsfrågor som skulle vara möjliga att beforska i samband med att projektet tar form och vecklas ut. Nedan skisseras dessa frågor i två delstudier; en om inrättandet av en ny lärarutbildning och en om skolornas intensifierade samarbete över olika skolformer och ägarförhållanden.

Delstudie 1: En ny lärarutbildning tar form och etableras i högskolefältet

Forskningsgruppen SEC (forskningsgruppen för studier i utbildnings- och kultursociolog) har sedan 1990-talet studerat lärarutbildningens position i relation till andra högskoleutbildningar. Våra huvudresultat kan sammanfattas på följande vis. Lärarutbildningen har tappat i attraktionskraft under lång tid, en utveckling som har accentuerats sedan 1990-talet och framåt. Lärarbarnen blir inte längre lärare i samma utsträckning som tidigare, vilket är ett starkt uttryck för att läraryrket men också lärarutbildningen inte ses som ett alternativ i familjer där man tidigare gjort dessa investeringar. Vi har också kunnat se hur de meritokratiska tillgångarna hos de studenter som söker till lärarutbildningen sjunker över tid. Studenter på lärarutbildningarna har idag betydligt lägre betyg med sig från sina gymnasieutbildningar än vad som var fallet för 30 år sedan. Kort sagt; lärarutbildningarna har sjunkit i status och de intar en dominerad position i högskolefältet (långt från utbildningar som läkarutbildningen eller Handelshögskolan exempelvis dit studenter med högsta betyg söker sig).¹

Aktörer på den nationella nivån genomför olika aktiviteter för att återuppbygga läraryrkets och indirekt lärarutbildningens status. Lärarlyft och nya karriärvägar har skapats, insatser som ännu inte tycks ha gett särskilt stort avtryck i rekryteringen till lärarutbildningen som på flera orter har svårt att fylla sina utbildningsplatser.

Projektet Skolstaden Strängnäs och dess satsning på att i framtiden etablera en ny lärarutbildning öppnar för en rad intressanta frågor. Kan man på lokal nivå etablera en lärarutbildning som intar en ny nisch i högskolefältet och som drar till sig studenter med mer meriter i bagaget än dem som återfinns på befintliga lärarutbildningar? Vilka resurser och förutsättningar krävs på lokal nivå för att kunna genomföra ett dylikt lärarutbildningsprojekt? Vilka eventuella hinder finns på vägen? Hur kan motiven till att etablera en ny lärarutbildning förstås i relation till dels den lokala nivån dels den nationella nivån vad gäller utbildning?

Delstudie 2: Nya samarbeten i ett diversifierat utbildningslandskap

I delstudie 2 skulle fokus ligga på att förstå de nya och intensifierade samarbetena mellan olika skolor som utvecklas inom projektet Skolstaden Strängnäs. Ur ett utbildningssociologiskt perspektiv blir det angeläget att sätta detta behov av nya former av samarbeten i relation till ett alltmer diversifierat utbildningslandskap som numer brukar benämnas skolmarknad.² I ett mer komplext system krävs nya

¹ Den senaste lärar- och lärarutbildningsstudien inom SEC står Emil Bertilsson för i sin avhandling *Skollärare Rekrytering till utbildning och yrke 1977–2009*, 2014, Uppsala universitet, Uppsala.

² Håkan Forsberg visar i sin avhandling hur gymnasieskolmarknaden växer fram i Stockholm och erbjuder förklaringar till hur vi kan förstå denna utveckling. Se *Kampen om eleverna. Gymnasiefältet och skolmarknadens framväxt i Stockholm, 1987–2011*, 2015, Uppsala universitet, Uppsala.

samarbeten för att få kontroll på och en översikt av verksamheten. Hur ser dessa nya samarbetsformer ut och vad syftar de till? Vilka konsekvenser får omorienteringen av samarbeten? Och hur kan samarbetena förstås i relation till lokala, nationella och internationella tillgångar?

En ytterligare ingång är att studera om en satsning av detta slag gör skillnad i undervisningen och om så är fallet försöka förstå på vilka sätt lärarsatsningen förändrar lärarnas verksamhet. Vad karakteriserar de lärare som genomgår fortbildningen? Hur hanterar de sina relationer till övriga kollegor? Vad gör de mellan fortbildningsträffarna? Sker några förändringar i deras egen praktik?

Underlaget för de båda föreslagna studierna skulle framför allt bestå av intervjuer; med lärare som fortbildar sig genom LÄS, lärare och forskare som undervisar på LÄS och drivande personer bakom hela projektet. Därutöver insamlas olika statistiska uppgifter och aktuella dokument företrädesvis de som produceras inom projektet. I delstudie 2 är lärares beskrivning av nuläget, liksom bloggar som de skriver under utbildningens gång ett mycket viktigt underlag.

Ambitionen inom det ovan skisserade forskningsprojektet är att i en slutfas sätta samman resultat från delstudie 1 och 2 för att kunna säga något om de regionala särdragens betydelse för skolans och den högre utbildningens utveckling. SEC har sedan tidigare studerat Uppsala, Stockholm och Bergslagen. Skolstaden Strängnäs skulle innebära ett viktigt geografiskt tillskott till vår forskning.

Forskningsprojektet kommer framför allt att knytas till SEC (forskningsgruppen för utbildnings- och kultursociologi)³ och STEP Educational Leadership (Studies in Educational Policy and Educational Philosophy – Educational Leadership).⁴

Kostnader och tidsåtgång

Vi beräknar den totala kostnaden för arbetet, som i tid bör ske med start ht 2018 och slutredovisas under hösten 2019 till ca 500 000 sek. Beräkningen är gjord utifrån behovet av tid för en forskare och en forskningsassistent. Professorns kostnader står universitetet för. Möjligheten att söka externa medel för den här typen av forskningsinsatser är i stort sett obefintliga inom vårt område. Därför är vår fråga i vilken utsträckning som Strängnäs (alla intressenter inkluderade) kan medfinansiera den föreslagna forskningen det vill säga ”beställa” uppdraget i form av uppdragsforskning?

Uppsala i juni 2018

Elisabet Nihlfors

Professor

Kontaktperson mellan

Uppsala universitet och Skolstaden Strängnäs

Ida Lidegran

Universitetslektor

Ansvarig för forskningsprojektet

³ <https://www.edu.uu.se/forskning/utbildningssociologi/>

⁴ <https://www.edu.uu.se/forskning/pedagogik/educational-leadership/>